

การวิเคราะห์ความสำคัญและประสิทธิผลความดึงดูดใจ ของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

An Importance-Performance Analysis of the Attractiveness
of Local Wisdom Museums in the Lower Northern Provincial Cluster 1

ณัฐพัชร์ วรกุลวรรณ¹

Nuttapuch Worrakulwattana

E-mail: Nuttapuchw@nu.ac.th

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร²

Siripen Dabphet

ฉล่องศรี พิมลสมพงศ์³

Chalongsri Pimonsompong

Received: September 6, 2022

Revised: March 8, 2023

Accepted: March 9, 2023

---

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและจัดบริการ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
Master's degree student, Tourism Management and Hospitality, Faculty of Business, Economics and Communications,
Naresuan University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและจัดบริการ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assistant Professor Dr., Tourism Management and Hospitality, Faculty of Business, Economics and Communications,
Naresuan University

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและจัดบริการ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
Associate Professor Dr., Tourism Management and Hospitality, Faculty of Business, Economics and Communications,
Naresuan University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตั้งใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑน์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากมุมมองนักท่องเที่ยว และเพื่อเสนอแนวทางในการสร้างความตั้งใจของพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์ ความสำคัญและประสิทธิผลเพื่ออธิบายความตั้งใจของพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเพื่อระบุประเด็นที่ควรปรับปรุงในการสร้างความตั้งใจของพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีความตั้งใจต่อนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ องค์ประกอบที่มีความตั้งใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านสิ่งของที่จัดแสดง ในพิพิธภัณฑน์และด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑน์และองค์ประกอบที่มีความตั้งใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑน์ ด้านแผนกต้อนรับ/ออกตั๋ว ด้านพื้นที่ขายของที่ระลึก และด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก เมื่อวิเคราะห์ ความสำคัญและประสิทธิผลพบว่า ปัจจัยสำคัญของพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรพัฒนา และปรับปรุงด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในพิพิธภัณฑน์เพิ่มมากขึ้น และการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวและเพื่อนสามารถพูดคุยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑน์และสิ่งของที่จัดแสดงได้

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ประกอบของพิพิธภัณฑน์ ความตั้งใจ การวิเคราะห์ความสำคัญและประสิทธิผล

Abstract

This research aims to study the attractiveness of local wisdom museum components from the tourists' perspectives and to provide a guideline to create the attractiveness of local wisdom museums in the lower northern Provincial Cluster 1. A quantitative research design was used. A survey questionnaire of 400 Thai tourists who visited the local wisdom museums in the area were collected. Statistical analysis was employed as a technique to avail demographic characteristics of the tourists. Importance-performance analysis was used to examine the attractiveness of local wisdom museum components. In addition, SWOT analysis was used to strategically identify areas of improvement for the attractiveness of local wisdom museums. The results showed that the attractiveness of local wisdom museums can be divided into 2 levels: the highest level of attractiveness which are objects in the museums and exhibitions, and the high level of attractiveness which are the location of the museums, reception/ticket office, souvenir areas and general facilities. The IPA analysis indicated the main factors that need to be improved in local wisdom museums are display and exhibition to encourage tourists to get involved with the museums. Additionally, exhibitions in the local wisdom museums need to stimulate discussions with family and friends.

Keywords: Local Wisdom Museum, Museum Attributes, Attractiveness, Importance-Performance Analysis

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีโอกาสทางการท่องเที่ยวอย่างมาก เห็นได้จากการจัดอันดับของ World Economic Forum (WEF) ที่จัดอันดับให้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันทางด้านการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 30 จาก 140 ประเทศทั่วโลก (Calderwood & Soshkin, 2019) โดยมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่หลายประเภท เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ รวมถึงพิพิธภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วม โดยในยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์จึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการให้การศึกษา เรื่องราวร่วมสมัยแก่สังคม และเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเข้ากับการใช้ชีวิตของประชาชนในสังคม (Sukbanjong, 2019) โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นสถานที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นให้คนภายนอกได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติและวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ (Nadprasert, Boriboon, & Sungsi, 2017)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงประวัติการก่อตัวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย บริบทบางประการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีอยู่ด้วยกันหลายรูปลักษณะ ซึ่งไม่อาจที่จะแบ่งช่วงเวลาได้อย่างชัดเจน แต่ในห้วงเวลาประมาณหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา นั้น “นโยบายของรัฐ” ผ่านหน่วยงานราชการและกลไกทางการต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจแก่การเก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของในท้องถิ่น และสนับสนุนให้เกิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมใหม่ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ ขึ้นตามหัวเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคและในระดับชุมชนในท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของการนำเสนอก็เพื่อให้เป็นภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ระดับมหภาค (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation), 2020) แต่การนำเสนอดังกล่าวกลับเป็นเพียงการตั้งสิ่งของในการแสดง และกำหนดเนื้อหาที่ตีความจากบรรดาวัตถุเหล่านั้น โดยไม่เชื่อมโยงไปถึงสภาพและความ เป็นไปของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น และที่สำคัญพิพิธภัณฑ์เหล่านั้นไม่ได้ดำเนินการโดยคนในท้องถิ่น ทำให้สถานที่นั้นกลายเป็นเพียงสถานที่ที่นำวัตถุที่เก็บไว้มากจัดแสดง แต่ไม่ได้สื่อถึงความหมายและเนื้อหาของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่อย่างใด ทำให้ประสบปัญหาในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม (Nadprasert, Boriboon, & Sungsi, 2017;

Panyachit, 2019) เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ถึงแม้จะได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรมและคนในพื้นที่ที่ต้องการผลักดันให้พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Sirasoonthorn, 2016) แต่พิพิธภัณฑสถานเหล่านี้ต่างประสบกับปัญหาในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เห็นได้จากรายละเอียดจำนวนผู้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งจากการซื้อบัตรเข้าชมหรือในสมุดเยี่ยมของแต่ละพิพิธภัณฑสถานยังมีจำนวนน้อยประมาณ 50-70 คนต่อเดือน (พิพิธภัณฑสถานบ้านจำทวี จังหวัดพิษณุโลก เป็นพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด โดยส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการ)

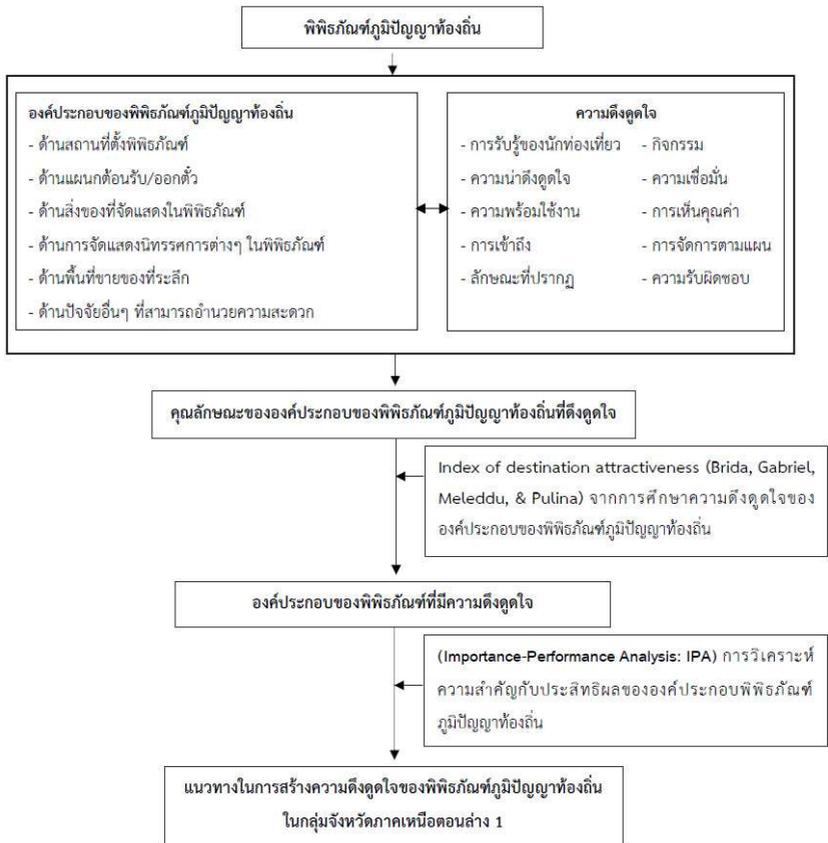
อย่างไรก็ตาม การทำให้พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมได้นั้นประการแรกจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงองค์ประกอบใดของพิพิธภัณฑสถานที่มีความสำคัญและน่าสนใจจนสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน (Nowacki, 2005) สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการ (Ma, Hsiao, & Gao, 2018 ; Tang & Rochananond, 1990; Vengesai, 2003) ที่กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพิพิธภัณฑสถานนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน Kim and Agrusa (2005) แสดงความคิดเห็นว่า หากแหล่งท่องเที่ยวต้องการทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้นควรมีการคำนวณและใช้การวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Smith (1987) ที่เรียกว่า การวิเคราะห์ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Index of destination attractiveness (IDA)) เนื่องจากองค์ประกอบแต่ละด้านของแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความดึงดูดใจที่แตกต่างกัน วิธีการดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นขององค์ประกอบการท่องเที่ยวแต่ละด้านอย่างชัดเจน สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน (Kresic, 2008; Kresic & Prebezac, 2011; Seddighi & Theocharous, 2002; Vengesai, 2003) ที่กล่าวว่า วิธีการวิเคราะห์ความดึงดูดใจขององค์ประกอบของพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดหรือน่าสนใจที่สุด เนื่องจากองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเห็นว่าสำคัญที่สุด (ดึงดูดที่สุด) จะมีค่าความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (IDA) สูงที่สุด

แต่แม้ว่าการประเมินความดึงดูดใจขององค์ประกอบการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน จะทำให้ทราบถึงระดับความดึงดูดใจ ขององค์ประกอบดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัตินั้นผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถนำเอาผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาแหล่ง ท่อเที่ยวให้เป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากไม่สามารถทราบว่าองค์ประกอบใดจำเป็นต้องพัฒนา อย่างเร่งด่วนหรือองค์ประกอบใด มีความสำคัญ/ไม่สำคัญต่อนักท่องเที่ยว (Markowski, Bartos, Rzenca, & Namiecinski, 2019) ด้วยเหตุผลดังกล่าวเทคนิคการวิเคราะห์ ความสำคัญกับประสิทธิผล (Importance-Performance Analysis: IPA) ของ Martilla and James (1977) จะสามารถอธิบายถึงลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความ สำคัญต่อนักท่องเที่ยวจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม ตลอดจนทราบ ผลการดำเนินการของทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถทราบ ถึงส่วนที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น (Boley, McGehee, & Hammett, 2017; Caber, Albayrak, & Matzler, 2012; Phadermrod, Crowder, & Wills, 2019) นอกจากนี้ยังสามารถ เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ขององค์ประกอบ การท่องเที่ยวเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวสามารถทราบแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้วิธีการ Index of Destination Attractiveness ในการวิเคราะห์ความดึงดูดใจองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ ภูมิภาคท่องเที่ยวท้องถิ่นของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ตลอดจนวิเคราะห์ความสำคัญกับ ประสิทธิภาพ (Importance-Performance Analysis: IPA) ขององค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ ภูมิภาคท่องเที่ยวท้องถิ่น และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเพื่อเสนอแนวทางในการ พัฒนาความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิภาคท่องเที่ยวท้องถิ่น ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะช่วย ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนา องค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิภาคท่องเที่ยวท้องถิ่นให้มีความดึงดูดใจเพิ่มขึ้น ตลอดจนสร้าง กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และทำให้ธุรกิจทางการท่องเที่ยวสามารถ วางแผนการดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวในการดำเนิน พิพิธภัณฑ์ภูมิภาคท่องเที่ยวท้องถิ่นซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวของชุมชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความดึงดูดใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ภูมิภาคภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิภาคภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 แนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นสำหรับการศึกษา
Figure 1. Research Concept Developed for this Study

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่ในการวิจัยคือ พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย และตาก มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ คัดเลือกจากพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีลักษณะการนำเสนอของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น เป็นประเภท วิถีชีวิต/ท้องถิ่นภูมิปัญญา และยังเปิดทำการให้เข้าชมซึ่งมีมากถึง 24 แห่ง ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยยกตัวอย่างจังหวัดพิษณุโลก มีจำนวน 7 แห่ง ดังนี้

1. พิพิธภัณฑสถานบ้านจำทวี
2. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา ร.ร.เฉลิมขวัญสตรี
3. ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตพิษณุโลก
4. พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดกำแพงมณี
5. พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดเกาะแก้วประชานุรักษ์
6. พิพิธภัณฑสถานแก้วมุกดาพาณิชย์
7. ศูนย์อนุรักษ์ไท-ยวน ตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก

ทั้งนี้ ได้คัดเลือกพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมมากที่สุด 2 อันดับแรกของในแต่ละจังหวัด จึงได้พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท วิถีชีวิต/ท้องถิ่นภูมิปัญญา เป็นพื้นที่วิจัยรวม 10 แห่ง ดังนี้

1. พิพิธภัณฑสถานบ้านจำทวี จังหวัดพิษณุโลก
2. ศูนย์อนุรักษ์ไท-ยวน ตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก
3. หอวัฒนธรรมนครบาลเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. พิพิธภัณฑสถานบ้านและมิตดาบ วัดบ้านโชน จังหวัดเพชรบูรณ์
5. พิพิธภัณฑสถานเมืองลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
6. หอวัฒนธรรม จังหวัดอุตรดิตถ์
7. พิพิธภัณฑสถานชุมชนศรีสีขนาลัย จังหวัดสุโขทัย
8. พิพิธภัณฑสถานบ้านสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

9. พิพิธภัณฑพระครู ศิริวรานูวัตร (วัดทุ่งยั้ง) จังหวัดตาก

10. พิพิธภัณฑศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์ตาก)

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรและไม่ทราบสัดส่วนที่แน่นอนของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ตามสูตร Cochran (1977) เป็นจำนวน 384 คน และเพื่อป้องกันการไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 400 คน (จังหวัดละ 80 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ประกอบพิพิธภัณฑ ความดึงดูดใจ โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ในส่วนที่ 1 ถามถึงความสำคัญ หรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่ 2 ถามถึงผลการดำเนินงาน หรือ ความพอใจของนักท่องเที่ยวหลังจากเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟ่า ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนี้เท่ากับ 0.8 ดังนั้น จึงนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยเน้นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสะดวกและเต็มใจที่จะตอบแบบสอบถามโดยแบ่งเก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้กำหนดไว้

สำหรับสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ Index of Destination Attractiveness เป็นการประเมินความดึงดูดใจขององค์ประกอบของพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้านและรวมค่าเหล่านั้นเป็นค่าเดียว องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีค่าสูงที่สุดเป็นองค์ประกอบนักท่องเที่ยวเห็นว่ามีความดึงดูดใจที่สุด การวิเคราะห์ความสำคัญกับผลการดำเนินงานทำให้ทราบถึงองค์ประกอบพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

จากการศึกษาความพึงพอใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวถึงความพึงพอใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละด้าน

องค์ประกอบของพิพิธภัณฑน์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ความพึงพอใจ (X)	ความหมาย
สถานที่ตั้งพิพิธภัณฑน์	4.11	ดีงุดใจระดับมาก
1. ลักษณะภายนอกของอาคารมีความน่าสนใจให้เข้าไปเยี่ยมชม	4.13	ดีงุดใจระดับมาก
2. ที่จอดรถที่เหมาะสม เพียงพอ	4.00	ดีงุดใจระดับมาก
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	4.02	ดีงุดใจระดับมาก
4. สามารถเดินทาง/เข้าถึงได้หลายทาง	4.19	ดีงุดใจระดับมาก
5. มีการคมนาคมที่สะดวก	4.23	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
แผนกต้อนรับ/ออกตั๋ว	4.13	ดีงุดใจระดับมาก
6. พนักงานมีความเป็นมิตรและให้ความช่วยเหลือ	4.15	ดีงุดใจระดับมาก
7. พนักงานให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัว/บัตรเข้าชมอย่างละเอียด	4.20	ดีงุดใจระดับมาก
8. พนักงานมีความเอาใจใส่และต้อนรับ	4.15	ดีงุดใจระดับมาก
9. นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อตัวเพื่อชมเฉพาะสิ่งที่สนใจ	3.99	ดีงุดใจระดับมาก
10. มีข้อมูลรายละเอียดของพิพิธภัณฑน์และบริเวณใกล้เคียง	4.15	ดีงุดใจระดับมาก
สิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑน์	4.68	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
11. สิ่งของที่จัดแสดงทำให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.56	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
12. สิ่งของที่จัดแสดงสามารถสื่อสารถึงคนสมัยปัจจุบันให้เข้าใจถึงอดีต	4.66	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
13. สิ่งของในการจัดแสดงมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษา	4.75	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
14. สิ่งของในการจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน	4.76	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
15. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งของในการจัดแสดง	4.66	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
การจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑน์	4.30	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
16. นิทรรศการมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.43	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
17. มีวิธีการนำเสนอนิทรรศการที่สามารถสื่อสารข้อมูลกับนักท่องเที่ยว	4.32	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
18. มีการนำเสนอประวัติศาสตร์หรือประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑน์และสถานที่สำคัญในพื้นที่	4.35	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
19. นิทรรศการสามารถกระตุ้นการอภิปรายกับครอบครัวและเพื่อน	4.23	ดีงุดใจระดับมากที่สุด
20. นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางพิพิธภัณฑน์	4.21	ดีงุดใจระดับมากที่สุด

องค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ความพึงพอใจ ($\bar{X}$)	ความหมาย
พื้นที่ขายของที่ระลึก	4.01	ดีงุดใจระดับมาก
21. สินค้า/ของที่ระลึก มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่	4.08	ดีงุดใจระดับมาก
22. สินค้า/ของที่ระลึก มีความน่าสนใจและมีคุณภาพ	4.04	ดีงุดใจระดับมาก
23. สินค้า/ของที่ระลึก มีราคาเหมาะสม	3.99	ดีงุดใจระดับมาก
24. การจัดแสดงสินค้าน่าสนใจและดีงุด	4.00	ดีงุดใจระดับมาก
25. สินค้า/ของที่ระลึกมีความหลากหลาย	3.99	ดีงุดใจระดับมาก
ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก	3.88	ดีงุดใจระดับมาก
26. มีสุขาเพียงพอกับการใช้บริการ	3.97	ดีงุดใจระดับมาก
27. มีร้านอาหาร/เครื่องดื่มให้บริการ	3.87	ดีงุดใจระดับมาก
28. สถานที่ท่องเที่ยวมีความดีงุดใจในการเข้าชม	3.81	ดีงุดใจระดับมาก
29. มีการดูแลความปลอดภัย และแจ้งเตือนเมื่อเกิดเหตุที่มีอันตราย ต่อนักท่องเที่ยว	3.85	ดีงุดใจระดับมาก
30. มีการชี้แจงกฎระเบียบ/การปฏิบัติอย่างชัดเจน	3.91	ดีงุดใจระดับมาก

Note. The Attractiveness of the Local Wisdom Museum Elements in Each Aspect

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่มีความดีงุดใจนักท่องเที่ยวมากที่สุดของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 คือ ด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.68) และด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.30) ในขณะที่ด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก มีความดีงุดใจในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88) แต่เป็นองค์ประกอบที่มีความดีงุดใจเป็นลำดับสุดท้ายเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบด้านอื่น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในองค์ประกอบย่อยจะเห็นว่า สิ่งของการจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X}$ = 4.76) และสิ่งของการจัดแสดงมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.75) มีความดีงุดใจมากที่สุด

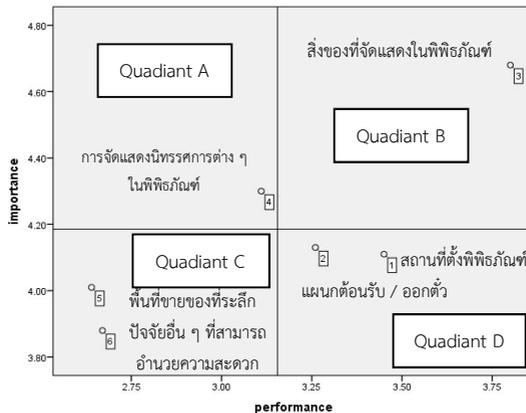
แนวทางในการสร้างความดีงุดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้ใช้การวิเคราะห์ความสำคัญ หรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงาน หรือความพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวหลังจากเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 และภาพที่ 2

ตารางที่ 2 ความสำคัญและผลการดำเนินงานขององค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

องค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ความสำคัญ / ความดึงดูดใจ (X)	ผลการดำเนินงาน / ความพอใจ (X)	ความแตกต่างระหว่างความสำคัญและผลการดำเนินงาน
สถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์	4.11	3.45	-0.66
แผนกต้อนรับ/ออกตัว	4.13	3.26	-0.87
สิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	4.68	3.80	-0.88
การจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์	4.30	3.11	-1.19
พื้นที่ขายของที่ระลึก	4.01	2.64	-1.37
ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก	3.88	2.67	-1.21

Note. Importance and Performance of the Elements of the Local Wisdom Museum in the Lower Northern Provincial Cluster 1

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ผลการดำเนินงานหรือความพอใจของนักท่องเที่ยวมีค่าน้อยกว่าความสำคัญหรือความดึงดูดใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกับองค์ประกอบดังกล่าว อย่างไรก็ตามในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววันนี้สามารถจัดลำดับในการพัฒนาโดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการดำเนินงาน โดยผลการศึกษาพบว่าพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 สามารถพัฒนาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ใน 4 ลักษณะดังนี้

ภาพที่ 2 การพัฒนาองค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

Figure 2. The Development of Components of the Local Wisdom Museum in the Lower Northern Provincial Cluster 1

จากภาพที่ 2 ลักษณะของความสำคัญและผลการดำเนินงานขององค์กรประกอบ พิพิธภัณฑ์ ภูมิภาคอื่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 สามารถแยกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

Quadrants A ต้องให้ความสนใจ (Concentrate here) ดังตารางช่องบนซ้าย เป็นพื้นที่ของคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยของความสำคัญสูง แต่มีคะแนนเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำ หมายความว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับองค์กรประกอบการด้านการจัดแสดง นิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มาก แต่องค์กรประกอบดังกล่าวมีประสิทธิภาพต่ำ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญ ในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรประกอบการท่องเที่ยวเหล่านั้น

Quadrants B มีการจัดการดี รักษาประสิทธิภาพไว้ (Keep up the Good Work) ดังตารางช่องบนขวาเป็นพื้นที่ของคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยของความสำคัญและประสิทธิภาพสูงทั้งคู่ หมายความว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อองค์กรประกอบการด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และเห็นว่าองค์กรประกอบการท่องเที่ยวดังกล่าวมีประสิทธิภาพดี แสดงให้เห็นว่า สิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อยู่ในสภาพที่ดี มีการจัดการที่ดี และควรรักษาประสิทธิภาพขององค์กรประกอบการท่องเที่ยวเหล่านี้ไว้

Quadrants C ลำดับความสำคัญต่ำ (Low Priority) ดังตารางช่องล่างซ้ายเป็นพื้นที่ขององค์กรประกอบการท่องเที่ยวที่มีคะแนนเฉลี่ยของความสำคัญและประสิทธิภาพต่ำทั้งคู่ หมายถึง นักท่องเที่ยวเห็นว่าองค์กรประกอบการท่องเที่ยวด้านพื้นที่ขายของที่ระลึก และปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวกไม่มีความสำคัญ และในขณะเดียวกันองค์กรประกอบการท่องเที่ยวดังกล่าวก็ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานที่ท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์กรประกอบการท่องเที่ยวเหล่านั้น

Quadrants D ทรัพยากรดี แต่นักท่องเที่ยวไม่ให้ความสำคัญ (Possible Overkill) ดังตารางช่องล่างขวา เป็นพื้นที่ขององค์กรประกอบการท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความสำคัญต่ำ แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการดำเนินงานสูง หมายถึง นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับองค์กรประกอบการท่องเที่ยวด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์และแผนกต้อนรับ/ออกตั๋วในระดับต่ำ แต่ในขณะเดียวกันก็รู้สึกว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวมี

ประสิทธิภาพ/มีความสมบูรณ์ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวสามารถจัดสรรหรือนำเอาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในส่วนอื่น ๆ ได้

จากผลการศึกษาพบว่าพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง 1 สามารถพัฒนาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ และมีความสำคัญในแต่ละลักษณะ ต่างกัน ในลักษณะที่ต้องให้ความสำคัญที่สุด คือ Quadrants A ต้องให้ความสนใจ เนื่องจาก นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ใน พิพิธภัณฑ์มาก แต่องค์ประกอบดังกล่าวมีประสิทธิภาพต่ำ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเหล่านั้น

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเพื่อเสนอแนวทางในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพในการสร้างความดึงดูดใจของ พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและ ศักยภาพ	รายละเอียด
จุดแข็ง (Strength)	ด้านพื้นที่ขายของที่ระลึก และด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก
จุดอ่อน (Weakness)	ด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์
โอกาส (Opportunities)	ด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์
อุปสรรค (Threats)	ด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์

Note. An Analysis of the Environment and its Attractiveness Potential of the Local Wisdom Museum in the Lower Northern 1

จากมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย องค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ใน 2 ระดับ คือ ดึงดูด ใจมาก และดึงดูดใจมากที่สุด โดยสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และการจัดแสดง นิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มีสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด ส่วนด้านสถานที่ตั้ง พิพิธภัณฑ์ แผนกต้อนรับ/ออกตั๋ว พื้นที่ขายของที่ระลึก ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก มีความดึงดูดใจในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานขององค์ประกอบดังกล่าวพบว่า แนวทางในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ เพราะผลจากการวิเคราะห์ความสำคัญกับผลการดำเนินงานแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในความสัมพันธ์กับองค์ประกอบดังกล่าว แต่ผลการดำเนินงานขององค์ประกอบด้านการจัดแสดงมีประสิทธิภาพต่ำ ดังนั้น ในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์

อภิปรายผลการวิจัย

ความดึงดูดใจขององค์ประกอบพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวหรือบอกต่อกับผู้อื่นให้เดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว และยังส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางกลับมาอีกครั้ง (Moutinho, 1987) ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 นั้นพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งเพราะสามารถแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน โดยองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่มีความดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ องค์ประกอบที่มีความดึงดูดใจมากที่สุด (ด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์) และองค์ประกอบที่มีความดึงดูดใจในระดับมาก (ด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ แผนกต้อนรับ/ออกตัว พื้นที่ขายของที่ระลึก ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก)

สำหรับด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นั้นพบว่า องค์ประกอบย่อยที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดประกอบไปด้วยสิ่งของในการจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และสิ่งของในการจัดแสดงมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษา แสดงให้เห็นว่า

พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่สร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตผ่านประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน จากแปลงสาธิต จากศูนย์เรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนผ่านสิ่งของเครื่องใช้ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ทำพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สำคัญไม่เฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ que ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยสิ่งของในการจัดแสดงมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษานั้นประกอบไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นโบราณวัตถุ และทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ สิ่งของเหล่านี้ได้มาจากการสำรวจหรืออาจได้รับบริจาค อาจเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทำมาหากิน เช่น คันไถ ตะเกียง เครื่องปั่นฝ้าย สิ่งของในการจัดแสดงจะสามารถยืนยันได้ว่าสิ่งนั้นได้เกิดขึ้นในอดีตจริง Tussama (2013) อธิบายในประเด็นนี้ว่า สิ่งของในพิพิธภัณฑ์เป็นความจริงที่มีพลังในการสื่อสารถึงคนสมัยปัจจุบันให้เข้าใจถึงอดีต ทำให้ทราบความเป็นมาของแหล่งที่มา และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน รวมถึงสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

ส่วนด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์นั้นกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจหลักของพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะถ้าสิ่งของที่จัดแสดงมีความน่าสนใจและมีความหลากหลายจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างมาก (Gaweewong, 2015) โดยการจัดแสดงต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาและองค์ความรู้ของการจัดแสดงมากที่สุด เนื้อหาอาจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาสถานที่สำคัญ การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาตามประเภทสิ่งของที่จัดแสดง อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์ควรน่าสนใจและน่าติดตาม และควรจัดหาสิ่งของหรืองานศิลปะประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดมาจัดแสดงด้วย ส่วนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับพิพิธภัณฑ์ เพราะสามารถช่วยให้

ภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์เปลี่ยนแปลง ผู้ชมเข้าใจสื่อนิทรรศการต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น จากการศึกษาของ Thansettakij (2017) พบว่า การนำคิวอาร์โค้ด (QR Code) ผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้พัฒนาการจัดแสดงและระบบนำชมภายในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชม ทำให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และข้อมูลอย่างรวดเร็ว และช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เยี่ยมชมได้เป็นอย่างดี พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการคาดหวังว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ดังนั้นการสร้างความดึงดูดใจให้กับพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันควรก้าวไปสู่การส่งผ่านความรู้ในแนวทางที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้าชมปรารถนาที่จะเรียนรู้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ผ่านการถ่ายทอดจากพิพิธภัณฑ์อย่างเหมาะสมจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพได้ และในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้ใช้การวิเคราะห์ความสำคัญกับผลการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis (Oh, 2001) เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องทำเพื่อให้พิพิธภัณฑ์เติบโตขึ้นและประสบความสำเร็จ และยังเป็น การวิเคราะห์เพื่อหาภาพรวมและมุมมองของการวางกลยุทธ์และทิศทางของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคต ในการนำเสนอแนวทางในการสร้างความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถดำเนินการวิเคราะห์ SWOT ได้ดังนี้

1. มีการจัดการดี รักษาประสิทธิภาพไว้ (Keep up the good work) ตรงกับการวิเคราะห์ด้านโอกาส (Opportunities) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและเห็นว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวดังกล่าวมีประสิทธิภาพดี ได้แก่ ด้านองค์ประกอบด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ เป็นการใช้สิ่งของที่มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ ทำให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในการจัดแสดง สามารถสื่อสารถึงคนสมัยปัจจุบันให้เข้าใจถึงอดีต รวมทั้งมีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษา สิ่งของในการจัดแสดงสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และที่สำคัญคนในชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย Princess Maha Chakri Sirindhorn

Anthropology Centre (2020) แสดงความเห็นว่าการให้ความสำคัญของการจัดแสดงอยู่ที่วัตถุ เป็นการให้เรื่องราวและความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดง รวมทั้งชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวต้องการนำเรื่องเล่าท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดแสดง และส่งเสริมการตลาดโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (Supun, 2022) นอกจากนี้ การจัดแสดงจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน สร้างความประทับใจ เพลิดเพลิน ชื่นชม และเห็นคุณค่าความสำคัญของวัตถุจัดแสดง และการให้ความสำคัญตลอดภัยแก่วัตถุจัดแสดง

2. ต้องให้ความสนใจ (Concentrate Here) ตรงกับการวิเคราะห์ด้านอุปสรรค (Threats) เป็นองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมาก แต่องค์ประกอบดังกล่าวมีประสิทธิภาพต่ำ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดแสดงนิทรรศการที่สามารถกระตุ้นการอภิปรายกับครอบครัวและเพื่อน และการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางพิพิธภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น ในด้านการจัดแสดงนิทรรศการนี้ส่วนใหญ่พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นการจัดนิทรรศการในยุคเดิมของพิพิธภัณฑ์ คือ เป็นการนำเสนออยู่ในรูปแบบทางเดียว ให้ข้อมูลแก่ผู้เข้าชมโดยตรงแบบระดับเดียว โดยผู้เข้าชมไม่สามารถตอบโต้หรือค้นคว้าข้อมูลในระดับที่ลึกลงไปได้ และเป็นข้อมูลแบบถาวรไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ นอกจากนี้ การจัดวัตถุในนิทรรศการยังเน้นที่วัตถุไม่ว่าจะเป็นโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (Limapornvanitr, 2022) แสดงความเห็นในประเด็นนี้ว่า วัตถุที่จัดแสดงสามารถดึงดูดความสนใจให้มีผู้เข้าชมได้ รวมทั้งวัตถุยังสามารถใช้ประกอบในการเล่าเรื่องราวให้มีความสมบูรณ์และต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ความสำคัญและความสวยงามของวัตถุยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความดึงดูดใจ ยังต้องอาศัยในเรื่องของสื่อและบุคลากรในการถ่ายทอดเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้เข้าชมได้รับทราบ เพื่อกระตุ้นความสนใจทำให้เกิดการอภิปรายกับครอบครัวและเพื่อน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางพิพิธภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่สื่อที่ใช้ในการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ยังเป็นสื่อในยุคเดิม เช่น โปสเตอร์อธิบายรายละเอียดของวัตถุต่าง ๆ ดังนั้น ในการสร้างความดึงดูดที่ทันสมัยควรใช้เทคโนโลยี

เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดแสดง เช่น การจัดแสดงด้วยหน้าจอสัมผัส เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ การจัดแสดงด้วยรูปแบบฉากจำลอง การจัดแสดงด้วยระบบเสียงแบบในโรงภาพยนตร์ การจัดแสดงผ่านระบบการปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์การนำสื่อประสมมาใช้ในการอธิบายเรื่องราวการนำเทคโนโลยีบลูทูธ (Bluetooth) มาใช้ในการนำเสนอชิ้นงานภายในพิพิธภัณฑ์การนำคิวอาร์โค้ด (QR Code) มาใช้พัฒนาการจัดแสดงและระบบนำชมภายในพิพิธภัณฑ์ซึ่งจะแสดงสารสนเทศและภาพของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชมทำให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และข้อมูลอย่างรวดเร็ว โดยสามารถใช้งานผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ควรมีหัวข้อการจัดแสดงนิทรรศการที่หลากหลาย น่าสนใจ และทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเนื้อหาในการจัดแสดงควรมีการร้อยเรียงให้สนุกสนาน ไหลลื่น ไม่น่าเบื่อ และควรมีการหมุนเวียนนิทรรศการไปตามเนื้อหาที่เป็นกระแสสังคมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับประเด็นในด้านกิจกรรมนั้น พิพิธภัณฑ์ควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือกิจกรรมที่ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวด้วยกัน หรือนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

3. ลำดับความสำคัญต่ำ (Low Priority) ตรงกับการวิเคราะห์ด้านจุดอ่อน (Weakness) เป็นองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวไม่ให้ความสำคัญ และองค์ประกอบดังกล่าวยังมีประสิทธิภาพต่ำ ได้แก่ ด้านพื้นที่ขายของที่ระลึก และปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก องค์ประกอบด้านนี้ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวรู้สึกว่ามีก็ได้ ไม่มีก็ได้

สำหรับพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีร้านค้าขายของที่ระลึกหรือบางแห่งที่มีสินค้า/ของที่ระลึกก็ไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีแต่สินค้าตามท้องตลาด เช่น เสื้อผ้า ของจักสาน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับของในพิพิธภัณฑ์ สินค้า/ของที่ระลึกมีความน่าสนใจน้อย ไม่ค่อยหลากหลายจึงไม่สามารถสร้างความดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวได้

ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร สุขภาพ/ระเบียบต่าง ๆ พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม ใต้ให้บริการจึงไม่สามารถสร้างดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ การมีสุขาเพียงพอกับการใช้บริการ บางแห่งมีแต่ไม่สะอาด และไม่เพียงพอต่อการรับบริการ นอกจากนี้ ในบางพิพิธภัณฑสถานไม่มีการแจ้งกฎระเบียบไว้ เช่นพิพิธภัณฑสถานที่เป็นวัดไม่ได้บอกกฎ ระเบียบด้านการแต่งกายหรือการใช้บริการในส่วนพิพิธภัณฑสถาน ด้านการดูแลความปลอดภัยและแจ้งเตือนเมื่อเกิดเหตุที่มีอันตรายต่อนักท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีสิ่งกีดขวางความปลอดภัยและแจ้งเตือนเมื่อเกิดเหตุ เช่น ไฟไหม้

4. ทรรศนะที่ดี แต่นักท่องเที่ยวไม่ให้ความสำคัญ (Possible Overkill) ตรงกับการวิเคราะห์ด้านจุดแข็ง (Strengths) เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว แต่เป็นองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพดี ได้แก่ ด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน และแผนกต้อนรับ/ออกตัว ด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน เช่น ลักษณะภายนอกของอาคารมีความน่าสนใจให้เข้าไปเยี่ยมชม ที่จอดรถที่เหมาะสมเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ซึ่งการมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการเป็นจุดแข็งขององค์ประกอบของพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากโดยส่วนใหญ่พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นมักตั้งอยู่ในเมืองทำให้เดินทางสะดวก และสามารถรองรับต่อผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ พนักงานยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยพบว่าพนักงานมีความเป็นมิตรและให้ความช่วยเหลือสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัว/บัตรเข้าชมอย่างละเอียด มีความเอาใจใส่และต้อนรับ และมีโปสเตอร์/โบรชัวร์ ข้อมูลรายละเอียดของพิพิธภัณฑสถานและบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถจัดสรรหรือนำเอาจุดแข็งขององค์ประกอบของพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ ไปใช้ประโยชน์ในส่วนอื่น ๆ ได้ เพื่อเป็นแหล่งดึงดูดขององค์ประกอบของพิพิธภัณฑสถานต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลวิจัยที่ได้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพหิพริภันท์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความรู้ในการพัฒนาพหิพริภันท์ปกติให้มีลักษณะเป็นพหิพริภันท์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คุณค่าแก่ชุมชน
2. นักท่องเที่ยวไทยมีโอกาสนในการเยี่ยมชมพหิพริภันท์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น
3. ชุมชนได้รับแรงบันดาลใจในการคิดสรรสิ่งของ และประวัติเรื่องราวของภูมิปัญญามาจัดวางไว้ในพหิพริภันท์ซึ่งจะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไว้อย่างยั่งยืน
4. แนวคิดในการวิจัยจะช่วยให้หน่วยงานอื่น ๆ ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหน่วยงานให้มีลักษณะคล้ายพหิพริภันท์มากขึ้น ซึ่งเป็นการเก็บรักษาประวัติความเป็นมามีคุณค่าของหน่วยงานไว้
5. ใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ผลจากการศึกษาของประเด็นเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวพหิพริภันท์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ให้มีความดึงดูดใจ เพื่อสร้างความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มายังพหิพริภันท์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Boley, B. B., McGehee, N. G., & Hammett, A. T. (2017). Importance-performance analysis (IPA) of sustainable tourism initiatives: The resident perspective. *Tourism management*, 58, 66-77.
- Caber, M., Albayrak, T., & Matzler, K. (2012). Classification of the destination attributes in the content of competitiveness (by revised importance-performance analysis). *Journal of Vacation Marketing*, 18(1), 43-56.

- Calderwood, L. U., & Soshkin, M. (2019). *The travel and tourism competitiveness report 2019*. Geneva, Switzerland: World Academic Forum.
- Cochran, R. N., & Horne, F. H. (1977). Statistically weighted principal component analysis of rapid scanning wavelength kinetics experiments. *Analytical Chemistry*, 49(6), 846-853.
- Gaweewong, G. (2015). The curator of small parts of history: The Jim Thompson Art Center. In *Museum Refocused* (pp. 85-100). Bangkok: Museum Siam, Discovery Museum.
- Kim, S. S., Guo, Y., & Agrusa, J. (2005). Preference and positioning analyses of overseas destinations by mainland Chinese outbound pleasure tourists. *Journal of travel research*, 44(2), 212-220.
- Kresic, D. (2008). *Index of destination attractiveness (IDA): A tool for measuring attractiveness of tourism destination*. Paper presented at the An Enterprise Odyssey. International Conference Proceedings.
- Krešić, D., & Prebežac, D. (2011). Index of destination attractiveness as a tool for destination attractiveness assessment. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 59(4), 497-517.
- Limapornvanitr, T. (2022). Technology that supports learning in the museum. *Journal of Industrial Education*, 21(2), C1-C15.
- Ma, E., Hsiao, A., & Gao, J. (2018). Destination attractiveness and travel intention: the case of Chinese and Indian students in Queensland, Australia. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(2), 200-215.
- Markowski, J., Bartos, M., Rzenca, A., & Namiecinski, P. (2019). An evaluation of destination attractiveness for nature-based tourism: Recommendations for the management of national parks in Vietnam. *Nature Conservation*, 32, 51-80.

- Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.
- Moutinho, L. (1987). Consumer behaviour in tourism. *European journal of marketing*, 21(10), 5-44.
- Natprasert, P., Boriboon, K., & Sangsri, S. (2017). Management of local museums to promote lifelong learning. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 7(3), 861-878.
- Nowacki, M. M. (2005). Evaluating a museum as a tourist product using the servqual method. *Museum Management and Curatorship*, 20(3), 235-250.
- Oh, H. (2001). Revisiting importance–performance analysis. *Tourism management*, 22(6), 617-627.
- Panyachit, S. (2019). Local museums : Roles in arts and culture and development towards sustainability . *Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University*, 23(2), 113-128.
- Phadernrod, B., Crowder, R. M., & Wills, G. B. (2019). Importance-performance analysis based SWOT analysis. *International journal of information management*, 44, 194-203.
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). (2020). 1,579 *Museums in Thailand: A museum database that collects and presents museum information from all over the country*. Bangkok: Author.
- Seddighi, H. R., & Theocharous, A. L. (2002). A model of tourism destination choice: a theoretical and empirical analysis. *Tourism management*, 23(5), 475-487.
- Sirasoonthorn, P., Satean, G., Khamunee, W., & Pirasan, J. (2016). A development of the logistic creative community economy for the promotion of

- participatory cultural tourism: A case of cultural World Heritage, Thailand. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 9(3), 10-20.
- Smith, S. L. (1987). Regional analysis of tourism resources. *Annals of tourism research*, 14(2), 254-273.
- Sukbanjong, S. (2019). The development model for museums and contemporary arts gallery management in the context of the creative city and the ASEAN socio-cultural community-ASCC. *Journal of Thai Studies*, 15(1), 167-204.
- Supun, J. (2022). Guidelines for using local stories to convey meaning in promoting creative tourism Chainat Province Singburi Province and Lopburi Province. *Journal of Mekong-Salween Civilization Studies*, 13(2), 250-279.
- Tang, J. C., & Rochananond, N. (1990). Attractiveness as a tourist destination: a comparative study of Thailand and selected countries. *Socio-Economic Planning Sciences*, 24(3), 229-236.
- Thansettakij. (2017). *Development of QR-AR Code System for Using as National Museum Guide*. Retrieved from [http://www.thansettakij.com /content /167710](http://www.thansettakij.com/content/167710)
- Tussama, K. (2013). The assessment of the impacts of tourism on the economy, environment, society and culture: Case study of Dokkhamtai District, Phayao Province, Thailand. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(1s), 1-9.
- Vengesai, S. (2003). *Destination attractiveness and destination competitiveness: A model of destination evaluation*. Paper presented at the ANZMAC 2003 Conference Proceedings Adelaide.